

את הרשימה הזאת כתב אורי אבנרי בקאהיר, בהתרגשות הראשונה של שהותו שם, ב-8 בדצמבר 1977. היא פורסמה בגליון "העולם הזה" (2102).

שלום זה כאשר...

של שנייה של תדהמה: „מרחאבה, אתה הישראלי הראשון המבקר בבנין הזה.“ שלום זה כאשר אתה מתיידד עם סגן-אלוף של שירות-הביטחון המצרי, הדואג לביטחונך הרבה יותר מכפי שאתה דואג לו בעצמך.

שלום זה כאשר בעל אורווה נהדרת לרגלי הפיראמיות מציע לך לקנות את הסוס היפה ביותר שראית מימך, במחיר של 8000 דולאר, ואומר: „די לנו במיל-חמות! לכם מגיע לחיות, ולנו מגיע לחיות.“ הגיע הזמן שנדאג לעתיד ילדינו. שיהיה שלום, אינש-אללה.“

שלום זה כאשר הטלפון מעיר אותך באמצע הלילה במלון קאהירי, וקול רך של מרכזנית קאהירית אומר לך: „בבק-שה, יש שיחה עבורך מתל-אביב.“

שלום זה כאשר אתה עומד בערב באמצע רחוב קאהירי סואן, בין שלל של אורות ומאות בני-אדם עליוזים, ומדבר בקול רם עיברית, מבלי לחשוש ומבלי שהדבר יפריע לאיש.

שלום זה כאשר אתה קם בבוקר, פותח את הווילונות בחלונך, ורואה לפניך, באור השמש המסנוורת, את הפיראמידה הגדולה ממלאת את חלונך.

קאהיר, 8.12.77

שלום זה כאשר אתה מתעורר בבוקר מול שפת-הים בתל-אביב, והולך בלילה לישון כאשר הגוש המשולש של הפירא-מידה הגדולה מזדקר מבעד לחלונך, במרחק של מאה מטרים.

שלום זה כאשר קצין-המישטרה הצעיר בביקורת-הדרכונים בנמל-התעופה בקאהיר נוטל לידו את דרכונך, מעלעל בו באדישות, תופס לפתע שהוא מחזיק בידו דרכון ישראלי, מרים את פניו אליך ואומר בחיוך אדיר, מאוזן עד אוזן: „ברוך הבא למצריים!“

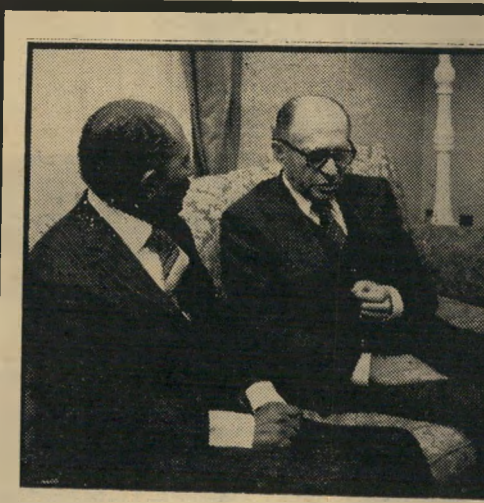
שלום זה כאשר אתה נכנס לסירה בקני-טארה כדי לעבור את התעלה מיזרח, פוגש בה את מפקד הכוחות המצריים באי-זור, מושיט לו את ידך, אומר לו: „אנא סחפי ישראלי!“ (אני עיתונאי ישראלי), והוא עונה לך בלחיצה חמה: „ברוך הבא! ברוך הבא!“

שלום זה כאשר אתה יושב במיסעדה יפה על גד תהנילוס, מול נערה מצרייה יפהפיה, מגלגל עימה שיחה מבודחת-למחצה ורצינית-למחצה, כשאתה עוקב בעיניך מפעם לפעם אחר סירה השטה בנאור. שלום זה כאשר אתה נכנס לבנין מיש-רד-החוף המצרי, מתבקש על-ידי פקיד-הקבלה למסור את שמך ואת שם ארצך, אומר „אני ישראלי“ ונענה, אחרי אלפית

להיכנסם להיסטוריה כמביא השלום לישראל, לא תענה בגין מעני לתפירתיו הקורמות?

כגישה במאורוקו

דברי אל-סאדאת, האיש שנתן לו את הדחיפה האחרונה היה ניקוליי צ'אוס'סקו הרומני. כשנשאל על-ידי הנשיא המצרי אם בגין אכן רוצה בשלום ומסוגל לבצע את המשימה, השיב לו הרומני בהן כפול ומתולט. במשך יממה בחודש ספטמבר נעלם משה דיין בתרגיל של מישחק-מחבואים. שגרם למבול בינלאומי של ניחושים.

מסוגלים לכך, בגיל 64. גדול הפיתוי להתחמק מכך, להת-חכם, להשיג משהו בזול, לשחק בתעלול-לים ובפעלולים נוסח משה דיין. אך אתה האיש המסוגל לחוש באתגר גדול יותר.

מחכה לך פרס גדול יותר מפרס-השלום של נובל: הפרס הגדול של ההיסטוריה העיברית, של ההיסטוריה העולמית. מקאהיר הקרובה-הרחוקה, במלון מי-נה-האוס, אני שולח לך איחול זה מקרב-לב.

מי יתן שכך יהיה.

למחווה הנגדית. שתוציא את יוזמת השלום לדרך המלך. באותו זמן דיבר במישרין אל העם הישראלי, בשידור כימעט-רצוף של שלושה ימים בכל כלי-התיקשורת. ומעל לראשי ממשלת ישראל ועמה, דיבר באמצעות הטלוויזיה אל מאות המיליונים בעולם — ובעיקר בארצות-הברית ובאירופה המערבית. הסכם קמפ-דייוויד הוכיח. בסוף תשל"ח, כי אנואר אל-סאדאת השיג, לפחות חלקית, את כל שלושת היעדים.

מנחם וניכסון ושארל דה-בגין

כאשר יצא אל-סאדאת לדרכו. הוא האמין כי מנחם בגין ישיב למחווה שלו במחווה גדולה משלו, וכי תוך כמה ימים או שבועות ייכון השלום. התמונה נראתה לו בפשטות עילאית:

במשך שלושה דורות היה היעד העליון של ישראל להתקבל למישפוח עמי-המרחב. מבחינת האינטרס הלאומי הישראלי, לא ייתכן כלל הישג חשוב יותר.

מצריים תעניק לישראל את ההישג הכביר הזה, ותמורתו תמלא ישראל את שתי התביעות המובנות-מאליתן של הערבים: נסיגה לגבולות 4 ביוני 1967 והקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית וברצועת-עזה. כל זה נראה לאלי-סאדאת כתבנית פשוטה בעיקרה — ואכן, זוהי התבנית הפשוטה לשלום שלם וסופי, היחידה שהיא האפשרות והמעשית.

נאמר לאלי-סאדאת שהישראלים „משוגעים לביטחון“ ועל כן הוסיף לתבטל מנה גדושה של ערובות-ביטחון מכל הסוגים העולים על הדעת.

לא ענה כלל עד רעתו שיימצא מנהיג ישראלי שיוסרם לקבל הצעה כה נריבה והגיונית. ניה. אולם כדי להוכיח בשפה חריש-שמעית שאכן אין אלה דברים במלים או צבועים, החליט לחרף את נפשו ולעשות את המחווה הדרמתית של הביקור בירושלים.

הנשיא המצרי לא ידע כי בדרך ניצב מחסום כביר: דבקו של מנחם בגין בארץ-ישראל השלמה.

כיצד זה הישלה אל-סאדאת את עצמו כיחס לבגין? בראשית הדרך לא העריך אל-סאדאת כוח זה כראוי. הוא לא היה היחיד, כל מנהיגי אירופה וארצות-הברית האמינו כי בגין הוא דמגוג לאומני, שדגל בסיס-מות קיצוניות בעודו באופוזיציה, אך שאימץ לעצמו עמדות סבירות ומפוכחות ברגע שיגיע לשלטון. הכל זכרו את ריצ'ארד ניקסון, הקארייריסט האנטי-קומוניסטי שיוזם את פריצת הדרך לפקין ולמוסקבה. הכל הזכירו את שארל דה-גול, הגנרל הלאומני שהושיט את ידו ללוחמי-השיחרור האלג'יריים. החוכמה היא — כך האמינו — להעניק את המעבר, להעניק לו כבוד ולהוביל אותו בעדינות אל העמדה החדשה. זה היה התרשים של ג'ימי קארטר וברנו קרייסקי, וולטר מונדייל וניקוליי צ'אוס'סקו. הייתכן כי מול פני ההזדמנות ההרד-פעמית

את הפנייה הזאת היפנה אורי אבנרי אל מנחם בגין, בעת שהותו הראשונה בקאהיר. היא פורסמה בגליון „העולם הזה“ (2102), שהופיע ב-15.12.77.

קריאה לבגין

מן הפיראמידה של קאהיר, ערב פתי-חת הוועידה, הייתי רוצה לפנות אל מנחם בגין, ולומר לו, גם בשמי, את הדברים ששמעתי בימים אלה מפי מצרים כה רבים:

לפניך הזדמנות חד-פעמית, שאולי לא תחזור בימי חיך.

אתה יכול לרשום את שמך בספר ההיסטוריה, כמי שהביא את השלום הגדול, ההיסטורי, בין ישראל והעולם הערבי.

לא חיים וייצמן, לא דויד בן-גוריון, לא גולדה מאיר, לא תנועת-העבודה עשו זאת. אתה, מנחם בגין, מפקד האירגון הצבאי הלאומי, ראש תנועת החרות — אתה יכול לעשות זאת.

האלוהים, שאתה מאמין בו, היטיב עמך ונתן לך הזדמנות זו.

זה לא יהיה קל בשבילך. זה יחייב אותך להחליף את היעד העליון שדגלת בו כל ימי חיך, היעד של ארץ-ישראל השלמה, ביעד אחר, חשוב לאין-שיעור יותר.

מעטים האנשים בהיסטוריה שהיו

ב-17 בספטמבר נפגש במאורוקו עם עוורו האישי של אל-סאדאת. סגן ראש-הממשלה מוחמד תהאמי, שביקש לברר את האפשרויות. דיין הבטיח לתהאמי שבגין מוכן לוותר על כל חצייהאי סיני, למחזורי לריבונות מצרית. הוא גם רמז שאפשר יהיה למצוא פיתרון כלשהו לבעיית הגדה המערבית ורצועת-עזה. על-ידי מתן אוטונומיה לערבים שם. המצרים לא תפסו. באותו שלב, את ההבדל בין אוטונומיה לבין הגדרה עצמית.

דיין שכת להגיד לשליח המצרי — או לא ידע — כי בגין עומד על כך שיישובי פיתחת רפיח יישארו במקומם, וכי מושגי ה„ריבונות“ שלו אינם סותרים הישגות הנוכחות הישראלית. תחת הגנה צבאית ישראלית. (מחל קטן זה תרם, כעבור שלושה חודשים, תרומה נכבדה לפיצוץ באיסמאעיליה, כאשר היה נדמה לאל-סאדאת שרימו אותו ושהבטיחו לו הבטחות-כזב).

משום כך בא אל-סאדאת לירושלים, כשהוא משוכנע כי ייענה שם במחווה ישראלית גדולה, מחשמלת. אילו אכן קרה הדבר הזה, היה השלום פורץ במהלך הביקור, או למחרתו, בכוח של הריגעש שדבר לא היה עומד לפניו. ההתלהבות בישראל, במצריים ובעולם המערבי הגיעה לשיא, והעניקה לתהליכי-השלום כוח-ידחף כביר.

הכך היה אז אפשרי. שערייה-שמיים היו פתוחים. אפשר היה לעקור בתנופה אחת את שורשי הסיכסוך ההיסטורי, להגיע ברגע דר-מאתי להתפייסות נרגשת.

אילו נענה לסיכוי זה היה מנחם בגין, איש-השנה של תשל"ח, הופך גם איש-השנה של תשל"ח. אולם בגין לא היה מסוגל לכך. בירושלים לא עשה כל מחווה. נאום-התשובה שלו לאלי-סאדאת היה אוסף חיוור של מליצות גושנות. כעבור חודש, באיסמאעיליה, הגיש תוכנית ל„אוטונומיה מינהלית“, שלא היתה אלא המשך מוסווה ומתוחכם של הכיבוש הישראלי בגדה וברצועה.

זה היה המחדל הגרוד של תשל"ח. תנופת היוזמה נעצרה.

במשך תישעה חודשים היה נדמה כאילו התגשמה אימרה קלאסית: כוח שאי-אפשר לעמוד בפניו (יוזמת אל-סאדאת) נתקל בגוף שאי-אפשר להזיזו (דבקו של בגין בארץ-ישראל-השלמה).

שלג כולני ושמש מצרית

המיפגש בין שני האישים — מנחם בגין ואנואר אל-סאדאת — יכול להעסיק סופרים. טמונה בו דרמה סיפורית גדולה. למרות ההבדלים הרבים ביניהם, הם דומים זה לזה באופן מפתיע. ואולי להיפך: למרות הדמיון הרב ביניהם, הם שונים זה מזה במידה עצומה.

קווי-הדמיון קופצים לעין. שניהם לאומנים קיצוניים. שניהם משוכנעים בכל נימי נפשם כי הם מהווים מכשירים בידי ההיסטוריה של עמיהם. שניהם דתיים מאד, בצורה